Factsheet: Impact curriculum op toetsen

Met het nieuwe curriculum verandert wat leerlingen moeten kennen en kunnen. Toetsen moeten daarop aansluiten. Zowel de inhoud van de doorstroomtoets als van de centrale examens moet daarom aangepast worden. Want als het curriculum verandert en de toetsen hetzelfde blijven kan de gewenste verandering in de inhoud van het onderwijs onvoldoende tot stand komen.

Wat is de impact van het nieuwe curriculum op centrale toetsen en de doorstroomtoets?

Het nieuwe curriculum heeft impact op alle vormen van toetsing. Dat komt doordat nieuwe kerndoelen en eindtermen richting geven aan de inhoud van het onderwijs. De inhoud verandert niet volledig maar de accenten verschuiven. Onderdelen worden aangescherpt en er komen nieuwe elementen bij. Die veranderingen moeten uiteindelijk ook zichtbaar worden in wat en hoe er wordt getoetst.

Dat is belangrijk omdat toetsing een sterke sturende werking heeft op het onderwijs. Scholen richten hun onderwijs in op basis van kerndoelen en eindtermen. Ze zijn nadrukkelijk gefocust op wat er getoetst wordt. Als het curriculum verandert en de toetsen hetzelfde blijven, ontstaat het risico dat de gewenste verandering in de inhoud van het onderwijs onvoldoende tot stand komt.

De doorstroomtoets

De primaire functie van de doorstroomtoets is om aanvullende informatie te geven over de meest passende leerrichting voor een leerling in het voortgezet onderwijs. Het toetsresultaat fungeert als aanvulling op het advies van de leerkracht. De doorstroomtoets stuurt sterk welk onderwijs scholen aanbieden. Daarom is het belangrijk dat de toets aansluit op de nieuwe kerndoelen.

De doorstroomtoets meet welke kennis en vaardigheden een leerling in het basisonderwijs heeft opgedaan. Op basis daarvan kijkt de toets vooruit naar een passende vervolgopleiding. Als het curriculum verandert, moet de doorstroomtoets daarom eveneens veranderen. Anders ontstaat er spanning tussen wat van de basisschool verwacht wordt (de kerndoelen) en wat in de doorstroomtoets wordt gewaardeerd.

Een voorbeeld

Een duidelijke wijziging in de vernieuwde kerndoelen is te vinden in kerndoel 2 Nederlandse taal: “De leerling begrijpt teksten.” In een van de nieuwe zinnen staat: “De leerling verkent de betrouwbaarheid van verschillende bronnen.” Hier vraagt het kerndoel een vaardigheid van leerlingen die in het huidige curriculum niet expliciet is opgenomen. Het valt te verwachten dat het verkennen van de betrouwbaarheid van verschillende bronnen belandt in een vernieuwde doorstroomtoets.

Het toetsen van deze vaardigheid moet op een valide en betrouwbare manier plaatsvinden.
Het stellen van open vragen ligt voor de hand. Het vergt nader onderzoek voor we dit kunnen opnemen in de doorstroomtoets.

Tegelijkertijd moeten er, om dit mogelijk te maken, wijzigingen worden aangebracht in het Referentiekader Taal en Rekenen, de Toetswijzer doorstroomtoets po en de Regeling beoordelingskader doorstroomtoets po want deze (wettelijke) kaders bepalen de (mogelijke) inhoud van de doorstroomtoets. Dat vergt tijd.

Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling | KvK 09103470 | september 2026

Centrale examens

Bij de centrale examens in het voortgezet onderwijs is de impact groot. Centrale examens moeten goed aansluiten op het nieuwe curriculum. Daarbij is het van belang dat niet alleen wordt getoetst wat eenvoudig meetbaar is. Ook onderdelen die inhoudelijk belangrijk zijn, maar moeilijker in een centraal examen zijn te vangen, moeten een plaats krijgen. We moeten daarom onderzoeken hoe je deze lastig te testen vaardigheden op een goede manier kunt toetsen.

De curriculumvernieuwing brengt daarnaast ook een verandering in de verhouding tussen het centraal examen en het schoolexamen. Bij de vertaling van het nieuwe curriculum naar examenprogramma's is nadrukkelijk gekozen voor een 50-50 verdeling, waarbij de helft van het curriculum in het schoolexamen wordt getoetst en de andere helft in het centraal examen.

Voor schoolexamens betekent dit een aanzienlijke opgave. Scholen zullen toetsen moeten ontwikkelen die aansluiten op de nieuwe inhoud en kunnen daarbij minder vanzelfsprekend terugvallen op bestaande examens of toetsvormen uit het verleden.

Wat vraagt dit?

Deze verandering kost tijd en vraagt om zorgvuldigheid. Alleen bestaande toetsen aanpassen of nieuwe inhoud in bestaande toetsvormen inpassen is niet altijd voldoende. Dan bestaat het risico dat het curriculum formeel wel vernieuwt, maar dat in onderwijs en toetsing feitelijk weinig verandert. Het slagen van de curriculumvernieuwing is daarom niet alleen de verantwoordelijkheid van scholen. Ook leermiddelenproducenten, toetsontwikkelaars en de overheid hebben hierin een rol. De keuzes die zij maken over leermiddelen, toetswijzers, examenprogramma's en centrale toetsen bepalen mede in hoeverre het vernieuwde curriculum daadwerkelijk zichtbaar wordt in de onderwijspraktijk.